

Cilj je ovog udžbenika da predoči učenicima gramatiku živog talijanskog jezika. Naime, normativna se gramatika često zapostavlja i odbacuje jer se smatra dosadnim predmetom, a ovaj je udžbenik doista dobar primjer kakva je gramatika živog jezika učenicima potrebna i kako im treba približiti to znanje toliko potrebno svakom obrazovanom čovjeku. Iako učenje gramatike nije prvi cilj jezične nastave (primarni su razgovor, čitanje, izražavanje), ono mora stalno pratiti sazrijevanje izražajne ličnosti svakog mladog čovjeka, sve dok ne usvoji jezik kao instrument socijalne komunikacije u svim njegovim gramatičkim i sintaktičkim oblicima. Zato nastava jezika nastoji poticati sazrijevanje ličnosti učenika pomoću jezičnog izražavanja, i to studijem gramatike koja se ne shvaća kao učenje shema, nego kao svjesno vladanje lingvističkim činjenicama.

U gramatičkom izlaganju autor se služi induktivnom metodom. Do pravila dolazi na osnovi jasnih primjera. Cilj je autora da promatranjem gramatičkih činjenica prikaže strukturu i mehanizme talijanskog jezika i da uputi učenike u lingvističko istraživanje, koje je znanstveno istraživanje. Možemo reći da autor donosi tekst u dva paralelna pravca: a) s jedne strane pratimo razvoj gramatičkog izlaganja, lišenog pojmovnog aparata, pojednostavljenog i vrlo dobro sistematiziranog, iz čega proizlazi da autor svoje izlaganje bazira na odgovarajućem dugogodišnjem pedagoškom iskustvu, a na kraju svakog poglavlja u rubrici *Riassumendo* nalazi se lingvistička terminologija vezana za gramatičku građu toga poglavlja; b) s druge strane nalazimo bogate i mnogobrojne vježbe (oko 950) koje stimuliraju učenike i potiču ih na živo istraživanje. To su, na primjer, kombinacijske vježbe, supstitucijske vježbe, vježbe ispravljavanja, uspoređivanja itd. Tu je i dio posvećen upotrebi rječnika *Vocabolario alla mano* koji učeniku na praktičnim primjerima kazuje kako se treba služiti rječnikom i koji želi obogatiti njegov rječnik, često vrlo siromašan. Tu je šezdesetak kraćih članaka u rubrici *L'italiano vivo* koji omogućuju obradu mnogih aktualnih lingvističkih pitanja što ne ulaze direktno u gramatiku, nego su kulturološkog značenja, npr. problem italo-američkog jezika kojim govore talijanski emigranti u SAD, a većinom su to Talijani iz siromašnih južnih krajeva Italije. Iznesena je ideja o evropskom jeziku, koja nije nova, nego se javila u 18. stoljeću, a ponovno je aktualna u našem stoljeću kada se uočava tendencija stvaranja evropskog jezika — svi evropski jezici danas poznaju riječi: sport, film, garage, tennis, leader, week-end, zatim pitanje talijanskih dijalekata u odnosu na talijanski književni jezik itd. Naposljetku, tu su vrlo korisne i mnogobrojne (ima ih 625) *Proposte di lavoro* koje mogu poslužiti u nastavi kako za slobodne sastave tako i za teme konverzacije, čime se najbolje razvijaju izražajne mogućnosti učenika, a povezane su u nekoliko tematskih područja, na primjer: *Natura e paesaggio, Il mondo intorno a me, Giochi, sport, tempo libero, Libri e giornali, La città e i suoi problemi, Il mondo del lavoro, Guerra e pace* itd.

Prva poglavlja udžbenika govore u vrlo sažetom obliku o jezičnoj komunikaciji, strukturi, govoru, funkciji, a zatim slijede osnovni pojmovi grafije, fonetike i fonologije talijanskog jezika. Kao i u svakoj normativnoj gramatici, i u ovom udžbeniku centralno mjesto zauzimaju *morfologija* i *sintaksa*. Udžbenik ima 624 stranice, a morfologija i sintaksa obuhvaćaju 532 stranice. Što se tiče morfologije, sve gramatičke kategorije (imenica, član, pridjev, brojevi, zamjenica, glagol, prilog, prijedlog, veznik i uzvik) sustavno su obrađene. Posebno treba spomenuti da autor obrađuje i *tvorbu riječi*, što neke gramatike talijanskog jezika izostavljaju. Tvorbene postupke dijeli na *izvođenje* (la derivazione), što obuhvaća tvorbu sufiksima i prefiksima, i na *slaganje* (la composizione). Uz prefikse i sufikse autor uključuje u izvođenje i latinske i grčke riječi koje se upotrebljavaju kao prefiksi i sufiksi, a koje radovi iz tvorbe riječi u talijanskom jeziku najčešće izdvajaju iz izvođenja, ili ih obrađuju posebno, ili ih uključuju u slaganje nazivajući ih prefiksoidima (prefissoidi) i sufiksoidima (suffissoidi), nazivima koje je uveo u studij tvorbe riječi u talijanskom jeziku Bruno Migliorini. Budući da ovakvom podjelom tvorbenih postupaka samo na izvođenje i slaganje autor postiže preglednost i jednostavnost u obradi materijala, koji je inače dosta složen, i budući da je ovo školski udžbenik koji treba da sadrži samo neke osnovne pojmove o tvorbi riječi, možemo se složiti s autorovom podjelom. U posebnom poglavlju autor obrađuje alteraciju (l'alterazione), jer smatra da se alterati razlikuju od izvedenica: «i derivati hanno un significato nettamente distinto da quello del nome primitivo..., gli alterati hanno invece lo stesso significato del nome da cui derivano ma sfumature diverse». Znači za razlikovanje alterata od izvedenica autoru je presudan semantički, a ne formalni kriterij, jer formalno i funkcionalno alterativni sufiksi se ne razlikuju od derivativnih sufiksa. Kao primjere za alteraciju autor navodi, na primjer, *casetta*, *casina*, *casone*, *casaccia*, *casettina* itd. Govori također o lažnim alteratima (falsi alterati)); to su riječi čiji je završetak jednak alterativnim sufiksima, ali te riječi nisu alterati: *merletto*, *occhiello*, *boccone*, *forchetta* itd.

Što se tiče sintakse rečenice, autor slijedi tradicionalni pristup i unutar rečenice razlikuje subjekt, predikat i razne dopune. U sintaksi rečeničnog sklopa zavisne rečenice su vrlo iscrpno obrađene na primjerima živog jezika iz svakidašnjih situacija, uz poseban koristan osvrt na neke zavisne veznike, kao na primjer *che*, *quando*, *perché*, *come*, *se*, koji mogu imati više funkcija unutar rečeničnog sklopa.

Na kraju možemo zaključiti da je autor uspio postići cilj koji je želio i da je svojim udžbenikom dao nov doprinos didaktici jezične nastave.